

Sygn. akt XVIII Ko 100 / 16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 maja 2017r.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Wydział XVIII Karny w składzie:

Przewodniczący: SSR (del.) Piotr Maksymowicz (spr.)

Protokolanci: prot. sąd. Piotr Bielik i prot. sąd. Sara Pniewska

przy udziale **Bogumiły Fudalewicz-Fusiek - Prokuratora Prokuratury Okręgowej w W.**

po rozpoznaniu dnia 26 stycznia 2017r., dnia 31 stycznia 2017r., dnia 17 marca 2017r. oraz dnia 24 kwietnia 2017r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z wniosku **R. K. (1)** o odszkodowanie za poniesioną szkodę wynikłą z wykonywania wobec niego środka przymusu w postaci tymczasowego aresztowania w pos-tępowaniu przygotowawczym 3 Ds. (...) Prokuratury Rejonowej W. Ż.

orzeka

1. na podstawie art. 552a § 1 kpk (w brzmieniu sprzed dnia 15 kwietnia 2016r.) w zw. z art. 25 ust. 3 Ustawy z dnia 11 marca 2016r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karne-go oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016r., poz. 437 ze zm.) zasądza od Skarbu Państwa na rzecz **R. K. (1)** – ponad kwotę odszkodowania przyznaną wyro-kiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 31 maja 2016r. (sygn. akt XVIII Ko 63/15) – kwotę 26.247,00 (dwadzieścia sześć tysięcy dwieście czterdzieści siedem 00/100) zło-tych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za szkodę wynikłą z wykonywania wobec niego środka przymu-su – tymczasowego aresztowania w okresie od dnia 27 października 2004r. do dnia 26 kwietnia 2005r. zastosowanego na mocy postanowienia Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 29 października 2004r. (sygn. akt VIII Kp 4113/04) do sprawy 3 Ds. (...) Prokuratury Rejonowej W. Ż., następnie przedłu-żonego postanowieniem tegoż Sądu z dnia 21 grudnia 2004r. (sygn. akt VIII Kp 4950/04) i postanowieniem z dnia 17 lutego 2005r. (sygn. akt VIII Kp 727/05);

2. w pozostałym zakresie wniosek o odszkodowanie oddała;

3. przyznaje od Skarbu Państwa na rzecz R. K. (1) kwotę 192,00 (sto dziewięć-dziesiąt dwa 00/100) złote tytułem zwrotu wydatków związanych z ustanowieniem przez wnioskodawcę pełnomocnika z wyboru;

4. na podstawie art. 554 § 4 kpk kosztami sądowymi obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt XVIII Ko 100/16

UZASADNIENIE

(sporządzone co do całości wyroku na skutek wniosku pełnomocnika wnioskodawcy)

W dniu 30 lipca 2015r. do tutejszego Sądu wpłynął wniosek pełnomocnika R. K. (2)-skiego o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe areszto-wanie w okresie od dnia 27 października 2004r. do dnia 27 kwietnia 2005r. w sprawie pro-wadzonej przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie (sygn. akt IV K 144/ 08) i zakończonej w dniu 30 lipca 2014r. w stosunku do wnioskodawcy prawomocnym wyrokiem uniewinniającym. Wnioskodawca domagał się przyznania odszkodowania za po-niesioną szkodę z tytułu niewątpliwie

niesłusznego tymczasowego aresztowania w kwocie 260.000 zł oraz zadośćuczynienia za krzywdę doznaną z tego tytułu w kwocie 30.000 zł.

Wnioskodawca wskazał, że na dochodzoną kwotę odszkodowania składa się:

- kwota 30.000 zł stanowiąca iloczyn kwoty 5.000 zł, jaką R. K. (1) mógł zaoszczędzić miesięcznie pracując w okresie przed tymczasowym aresztowaniem pomnożoną przez 6 miesięcy, tj. okres faktycznego pozbawienia wolności;
- kwota 30.000 zł stanowiąca równowartość pożyczek zaciągniętych na bieżące utrzymanie przez wnioskodawcę i jego najbliższą rodzinę w okresie tymczasowego aresztowania oraz w ciągu 3 miesięcy po jego uchyleniu;
- kwota 200.000 zł stanowiąca równowartość szkody majątkowej polegającej na doprowadzeniu przez tymczasowe aresztowanie R. K. (1) do upadku dobrze prosperującej spółki, a także na konieczności zbycia towarów poniżej ich wartości.

Na dochodzoną kwotę zadośćuczynienia składa się kwota 5.000 zł wskazana jako ekwiwalent pieniężny za doznaną krzywdę w ujęciu miesięcznym, pomnożona przez 6 miesięcy faktycznego pozbawienia wolności.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 31 maja 2016r. (sygn. akt XVIII Ko 63/15) uwzględnił częściowo wniosek R. K. (1) zasądając od Skarbu Państwa kwotę 30.000.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i kwotę 14.217,07 zł tytułem odszkodowania za poniesioną szkodę za wykonanie wobec niego środka przymusu w postaci tymczasowego aresztowania w okresie od dnia 27 października 2004r. do dnia 26 kwietnia 2005r. w postępowaniu zakończonym wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie z dnia 30 lipca 2014r. (sygn. akt IV K 144/08). W pozostałym zakresie Sąd oddalił wniosek.

Na skutek apelacji Sąd Apelacyjny w Warszawie uchylił powyższy wyrok w zaskarżonej części (co do odszkodowania za poniesioną przez wnioskodawcę szkodę) i przekazał sprawę w tym zakresie tutejszemu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

R. K. (1) zatrzymany został dnia 27 października 2004r. o godzinie 10:00. Został mu przedstawiony zarzut popełnienia przestępstwa określonego w art. 291 § 1 kk w zw. z art. 294 § 1 kk w zw. z art. 12 kk.

Postanowieniem Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 29 października 2004 roku (sygn. akt VIII Kp 4113/04), zastosowano wobec R. K. (1) środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres dwóch miesięcy, tj. od dnia 27 października 2004r. do dnia 26 grudnia 2004 roku. W dniu 30 października 2004r. został on osadzony w Areszcie Śledczym W.-B. w W..

Powyższy Sąd w dniu 21 grudnia 2004r. (sygn. akt VIII Kp 4950/04) przedłużył tymczasowe aresztowanie o kolejne dwa miesiące, tj. do dnia 26 lutego 2005r. Następnie postanowieniem z dnia 17 lutego 2005r. (sygn. akt VIII Kp 727/05) przedłużono stosowanie izolacyjnego środka zapobiegawczego o następne dwa miesiące, tj. do dnia 26 kwietnia 2005r.

(k. ^(I)124 akt IV K 144/08 – protokół zatrzymania osoby; k. ^(I)128-130 akt IV K 144/08 – postanowienie o przedstawieniu zarzutów; k. ^(II)318-320 – protokół przesłuchania w charakterze podejrzanego; k. ^(II)345-346, 356-357, ^(VII)1236 akt IV K 144/08 – protokół posiedzenia w przedmiocie tymczasowego aresztowania, postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 29 października 2004r., postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 7 grudnia 2004r.; k. ^(II)370 akt IV K 144/08 – zawiadomienie o przyjęciu; k. ^(III)562 akt IV K 144/08 – postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 26 lutego 2005r.; k. ^(VII)1281 akt IV K 144/04 – postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 17 lutego 2005r.).

Postanowieniem z dnia 19 kwietnia 2005r. (sygn. akt VIII Kp 1529/05) Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie nie uwzględnił wniosku prokuratora Prokuratury Rejonowej W. Ż. o kolejne przedłużenie stosowanego wobec R. K. (1) tymczasowego aresztowania. Wobec powyższego wykonywanie tymczasowego aresztowania wobec wnioskodawcy zakończono w dniu 26 kwietnia 2005r.

W dniu 28 lutego 2006r. do Sądu Rejonowego dla Warszawy Żoliborza w Warszawie wpłynął akt oskarżenia przeciwko dziesięciu oskarżonym, w tym przeciwko R. i W. S.. Zarzucono im popełnienie przestępstwa z art. 291 § 1 kk w zw. z art. 294 § 1 kk w zw. z art. 12 kk.

Sprawa rozpoznawana była pod numerem IV K 144/08 i zakończyła się – w odniesieniu do R. K. (1) i W. S. – wydaniem wyroku uniewinniającego w dniu 30 lipca 2014r. Wyrok ten uprawomocnił się bez zaskarżenia.

(k. ^(X)1884, 1890 akt IV K 144/08 – postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 19 kwietnia 2005r.; zawiadomienie o zwolnieniu; k. ^(I)64-65v, 125 – informacja z systemu NOE-SAD; k. ^(XII)2099-2111 [k. 1802-1814] akt IV K 144/08 – akt oskarżenia w sprawie 3 Ds. (...); k. ^(XXI)4045-4049, 4074-4137 akt IV K 144/08 – wyrok z uzasadnieniem)

R. K. (1) w chwili zastosowania wobec niego tymczasowego aresztowania był osobą niekaraną. Od dnia 3 sierpnia 2000r. wraz ze współnikiem W. S. prowadził działalność gospodarczą (...) s.c. z siedzibą w J., a grudnia 2004 roku z siedzibą w W.. Firma zajmowała się handlem hurtowym i detalicznym złomem, wyrobami z metali kolorowych i żelazostopami. Każdy ze współników wniósł do spółki przy jej zawiązywaniu wkład pieniężny w wysokości 20.000,00 zł. Kontrahentami spółki były firmy z całej Polski, tj. (...); huty: (...), Ł., (...) i inne podmioty branży metalurgicznej. Spółka rozwijała się – zakupione zostały samochody (dwie T. (...) i L.), wózek widłowy i nowoczesna elektroniczna waga.

W dniu 27 października 2004r. został zatrzymany również współnik wnioskodawcy W. S., ale ze względu na zły stan zdrowia nie został tymczasowo aresztowany. W. S. przebywał w szpitalu, a później przechodził rekonwalescencję. Dopiero po około dwóch miesiącach od zatrzymania zajął się prowadzeniem spraw spółki. Celem minimalizacji kosztów utrzymania firmy zrezygnował z wynajmu hali, magazynu oraz biura w J. – przeniósł siedzibę spółki do niewielkiego lokalu w W.. Sprzedał też wózek widłowy i wagę elektroniczną. Z uwagi na nagłośnienie faktu prowadzenia postępowania m. in. przeciwko wnioskodawcy i W. S. podejrzanym o popełnienie przestępstwa polegającego na rzekomym przyjęciu i przetrzymywaniu skradzionego z (...) kontrahenci firmy (...) zaczęli się wycofywać ze współpracy. W. (...)S.w obawie przed poniesieniem przez spółkę strat rozpoczął proces wyprzedazy towaru poniżej jego wartości. Chciał w ten sposób pozbyć się zalegającego w magazynie towaru i zminimalizować ewentualne szkody, które mogłyby ponieść spółka.

Działalność spółki (...) zawieszona została z dniem 1 marca 2010r. Ostatecznie w 2012 roku spółka została rozwiązana.

(k. ^(XI)2057 akt IV K 144/08 – karta karna; k. ^(I)103-112, ^(II)253-256 – zeznania R. K. (1), k. ^(I)133-135, ^(II)263-264 – zeznania E. K.; k. ^(I)113-116, ^(II)265-267 – zeznania W. S.)

W 2004 roku faktyczny miesięczny dochód R. K. (1) wynosił nie więcej niż około 5.000,00 zł. Wnioskodawca był jedynym żywicielem rodziny, gdyż jego żona ze względu na przewlekłą chorobę tarczycy nie pracowała zawodowo. Opiekowała się wówczas ośmioletnią córką. R. K. (1) z żoną i córką mieszkali u matki E. K.. Ponosili jedynie opłaty za media (prąd, gaz, woda).

W czasie, gdy wobec R. K. (1) stosowany był środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania, jego żona E. K. utrzymywała siebie i córkę z zaoszczędzonych wcześniej środków pieniężnych w wysokości około 30.000,00 zł. Po wykorzystaniu oszczędności zwróciła się do W. S. o pomoc. W. S. przekazał jej kwotę 20.000,00 zł. Po wyczerpaniu i tych środków E. K. pożyczyła od mamy i babci kwotę 8.000-10.000,00 zł. Żadna z powyższych pożyczek nie została zwrócona. Żaden z pożyczkobiorców nie domagał się zwrotu.

(k. ^(I)133-135, ^(II)263-264 – zeznania E. K.; k. ^(I)114-115, ^(II)266 – zeznania W. S.)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Na wstępie należało wskazać, że przedmiotem postępowania w toku ponownego rozpoznawania sprawy był już **wyłącznie wniosek o odszkodowanie** za szkodę wynikłą z wykonywania wobec R. K. (1) środka zapobiegawczego, tj. tymczasowego aresztowania w okresie od dnia 27 października 2004r. do dnia 26 kwietnia 2005r., zastosowanego na mocy postanowienia Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 29 października 2004r. (sygn. akt VIII Kp 4113/04) do sprawy 3 Ds. (...) Prokuratury Rejonowej W. Ż., przedłużonego następnie postanowieniem tego Sądu z dnia 21 grudnia 2004r. (sygn. akt VIII Kp 4950/04) i postanowieniem z dnia 17 lutego 2005r. (sygn. akt VIII Kp 727/05). Natomiast o kwestii zadośćuczynienia rozstrzygnięto już prawomocnie wyrokiem tutejszego Sądu z dnia 31 maja 2016r. (sygn. akt XVIII Ko 63/15).

Kolejną kwestią porządkującą było wyjaśnienie składu Sądu ponownie rozpoznającego sprawę. Wniosek wpłynął do Sądu Okręgowego dnia 30 lipca 2015r. (k. 1), kiedy zgodnie z art. 554 § 2 kpk sprawy o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie oraz niesłuszne stosowanie środków przymusu rozpoznawane były w składzie jednego sędziego i dwóch ławników. Od dnia 15 kwietnia 2016r. (znowelizowany art. 554 § 2 kpk; por. art. 1 pkt. 135 Ustawy z dnia 11 marca 2016r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw; Dz. U. z 2016 roku, poz. 437 ze zm.) sprawy tej kategorii rozpoznawane są w składzie jednego sędziego. Zgodnie natomiast z art. 22 przywołanej ustawy nowelizującej jeżeli na jej podstawie nastąpiła zmiana właściwości lub składu sądu, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji orzeka sąd dotychczas właściwy lub w dotychczasowym składzie. Z przywołanych przepisów wynika wniosek, że skład jednego sędziego i dwóch ławników właściwy był jedynie do czasu zakończenia postępowania pierwotnego toczącego się pod numerem XVIII Ko 63/15. Natomiast skład przy ponownym rozpoznawaniu sprawy wyznaczał art. 544 § 2 kpk w brzmieniu od dnia 15 kwietnia 2016r.

Wniosek R. K. (1) o odszkodowanie jedynie w niewielkim zakresie zasługiwał na uwzględnienie.

W lipcu 2015 roku (kiedy pełnomocnik R. K. (1) złożył wniosek) podstawą dochodzenia roszczeń był art. 552a § 1 kpk o treści: W razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia wobec niego postępowania w wypadkach innych niż określone w art. 552 § 1-3 [kpk] oskarżonemu przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłe z wykonywania wobec niego w tym postępowaniu środków przymusu, o których mowa w dziale VI. Skarb Państwa odpowiadał za szkodę materialną i niematerialną wynikającą z wykonania wobec oskarżonego / podejrzanego nie tylko tymczasowego aresztowania, ale wszystkich środków zapobiegawczych. Ustawodawca nie ograniczył odpowiedzialności tylko do przypadków niewątpliwie niesłusznego zastosowania środków przymusu. Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 3 lipca 2015r. (II AKA 220/15, Lex nr 1809696) zauważył, że art. 552a § 1 kpk wskazuje, iż w zasadzie jedyną przesłanką warunkującą odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa za zatrzymanie (ale także za inne środki przymusu) jest istnienie prawomocnego wyroku uniewinniającego oskarżonego lub umarzającego postępowanie. Jest to odpowiedzialność niejako automatyczna, gdyż ustawodawca nie przewidział żadnych okoliczności, które w przypadku wydania wskazanego rozstrzygnięcia tę odpowiedzialność by ograniczały lub wyłączały. Za tem jedyną okolicznością jaką należy badać przy rozstrzygnięciu wniosków o zasądzenie odszkodowania lub zadośćuczynienia za stosowanie środków przymusu z działu VI kodeksu postępowania karnego jest ustalenie, czy wobec oskarżonego (względem którego stosowano środki przymusu z działu VI) zapadł wyrok uniewinniający lub umarzający postępowanie. Istnienie takiego prawomocnego rozstrzygnięcia w zasadzie będzie stanowiło jedyny warunek do zasądzenia odszkodowania lub zadośćuczynienia.

Art. 552a § 1 kpk został uchylony z dniem 15 kwietnia 2016r. (por. art. 1 pkt. 132) noweli marcowej), jednak stosownie do art. 25 ust. 3 ustawy nowelizującej postępowania wymienione w działach XI i XII kodeksu postępowania karnego wszczęte i niezakończone do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, toczą się do ich zakończenia według przepisów dotychczasowych.

W sprawach o odszkodowanie za niesłuszne tymczasowe aresztowanie to na stronie spoczywa ciężar dowodu, a inicjatywa sądu przy prowadzeniu postępowania dowodowego jest ograniczona. Innymi słowy to strony obciąża ciężar dowodzenia słuszności swoich racji. Jeżeli wnioskodawca poniósł szkodę wskutek stosowania wobec niego tymczasowego aresztowania, to jego obowiązkiem jest przedstawienie dowodów uzasadniających takie żądanie (M. Wąsek-Wiaderek [w:] D. Świecki (red.), Znowelizowany Kodeks postępowania karnego w pracy prokuratora i sędziego. Postępowanie odwoławcze, nadzwyczajne środki zaskarżenia..., Kraków 2015, s. 104; postanowienie SN z dnia 6.05.2014r., V KK 384/13, Prok. i Pr.-wkl. 2014/9/23; wyrok SO w Białymstoku z dnia 29.11.2013r., III Ko 408/13, Lex nr 1715582; wyrok SN z dnia 2.03.2010r., III KK 317/09, Lex nr 577206).

Jak wskazano na wstępie **R. K. (1)** domaga się odszkodowania w łącznej kwocie 260.000,00 zł. Składać się na nią mają następujące elementy:

1. kwota 30.000,00 zł stanowiąca iloczyn kwoty 5.000,00 zł (którą R. K. (1) mógł zaoszczędzić miesięcznie) pomnożoną przez 6 miesięcy, tj. okres faktycznego pozbawienia wolności;
2. kwota 30.000,00 zł stanowiąca równowartość pożyczek zaciągniętych przez żonę wnioskodawcy na bieżące utrzymanie w okresie tymczasowego aresztowania i w ciągu 3 miesięcy po jego uchyleniu;
3. kwota 200.000,00 zł stanowiąca równowartość szkody majątkowej polegającej na doprowadzeniu przez tymczasowe aresztowanie R. K. (1) do upadku dobrze prosperującej spółki, a także konieczność zbycia towarów poniżej ich wartości.

Zgodnie z art. 361 kc zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła (§ 1). W tych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono (§ 2). W celu wykazania szkody w postaci utraconych korzyści, nie wystarcza samo tylko stwierdzenie potencjalnych możliwości osiągnięcia konkretnych korzyści. Wymaga się, aby te potencjalne możliwości miały zakotwiczenie w rzeczywistości. Zakotwiczenie powinno przybrać postać rzeczywiście istniejącej możliwości osiągnięcia konkretnych korzyści (wyrok SA we Wrocławiu z dnia 19.10.2012r., II AKa 162/12, Lex nr 12-38628). Zarówno utrata zysku, jak i jego wysokość, muszą zostać w procesie udowodnione, a ciężar dowodu (art. 6 kc), leży po stronie domagającej się tego rodzaju odszkodowania. Szkoda taka musi być przez osobę poszkodowaną wykazana z tak dużym prawdopodobieństwem, że uzasadnia ono w świetle doświadczenia życiowego przyjęcie, że rzeczywiście wystąpiła (wyrok SA w Łodzi z dnia 14.08.2015r., I ACa 210/15, Lex nr 1797168; wyrok SN z dnia 21.06.2001r., IV CKN 382/00, Lex nr 52543).

W ocenie Sądu wnioskodawca wykazał wyłącznie szkodę polegającą na utracie w okresie tymczasowego aresztowania dochodu z prowadzenia działalności gospodarczej. Kwestią oczywistą jest, że wysokość tego dochodu nie mogła być ustalona w oparciu o zeznania podatkowe. Z zeznania o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) PIT-36 za 2004 rok wynika, że R. K. (1) z prowadzonej działalności gospodarczej osiągnął roczny dochód w wysokości 7.040,27 zł (k. 144-145), co po podzieleniu przez 10 (wnioskodawca przez 10 miesięcy tego roku przebywał na wolności) daje wynik 704,03 zł. Nie ulega wątpliwości, iż wnioskodawca za taką kwotę nie był w stanie utrzymać siebie, małżonki i dziecka. Zatem w zeznaniach podatkowych (bowiem uwaga ta dotyczy również zeznania drugiego współnika – k. 320v) nie odzwierciedlono prawdziwej wysokości dochodów osiąganych przez współników spółki – wnioskodawca i jego współnik ukrywali dochody przez fiskusem. Podobnie nie były miarodajne oświadczenia o wysokości dochodów składane przez wnioskodawcę i W. S. podczas pierwszego przesłuchania w postępowaniu przygotowawczym, a także posiedzenia w przedmiocie tymczasowego aresztowania (np. k. 318-320). Obaj mężczyźni zadeklarowali wówczas dochód na poziomie około 2 tysięcy złotych. Jako nieracjonalne należało ocenić przekonanie, że zaniżenie dochodu mogłoby uchronić R. K. (1) przed tymczasowym aresztowaniem. Zarazem z praktyki wiadomo, że podejrzani / oskarżeni w kontaktach z funkcjonariuszami Policji, Prokuraturą i Sądem zaniżają swoje dochody i wartość majątku, a nie zwyżają go. To wszystko upoważniało do wniosku, że dochody faktycznie osiągnięte przez wnioskodawcę były wyższe niż te wynikające z zeznań podatkowych i oświadczenia podczas przesłuchania. Chociaż były to dochody

nieopodatkowane, to nadal pochodziły z legalnie prowadzonej działalności gospodarczej. Fakt, że dochody nie zostały w części czy nawet w całości ujawnione przed organami podatkowymi, a zatem nie uległy opodatkowaniu, nie może wpływać na ocenę legalności ich uzyskania. Wszak zatrudnienie lub działalność gospodarcza nadal ma charakter w pełni legalny. Oczywiście, unikanie opodatkowania może, a nawet musi podlegać ocenie na gruncie prawa karnego skarbowego jako czyn zabroniony i w tym zakresie stosowne organy państwa winny podjąć przewidzianą właściwą procedurą działania zmierzającą tak do nałożenia daniny publicznej, jak i ewentualnego ukarania za wykroczenie lub przestępstwo podatkowe. Nadal nie oznacza to jednak nielegalności samych dochodów, o jakiej z pewnością należałoby mówić w przypadku, gdy ich źródłem jest działalność przestępcza sensu stricto. Podobnej oceny powyższej kwestii należy dokonać także na gruncie zasad współżycia społecznego. I o ile unikanie opodatkowania z tej perspektywy oceniane będzie jednoznacznie negatywnie, o tyle sama praca czy prowadzenie legalnej działalności gospodarczej już oczywiście nie (wyrok SA w Warszawie z dnia 27.01.2016r., II AKa 443/15, Lex nr 2057023 oraz wyrok tegoż Sądu wydany w ni-niejszej sprawie).

Wysokość dochodu osiąganego przez wnioskodawcę nie mogła zostać ustalona na podstawie informacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (k. 272-275), gdyż R. K. (1) zgłaszając się do ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej wskazał najniższą możliwą podstawę wymiaru składki, a nie podstawę odpowiadającą jego rzeczywistemu dochodowi (por. zeznania A. K. na k. 303). W rezultacie ustalenie dochodu z prowadzenia działalności gospodarczej musiało nastąpić w oparciu o dowody osobowe. W tym aspekcie R. K. (1) podawał (k. 104, 254), że miesięczny dochód ze spółki wynosił 7-8 tysięcy złotych, a po odliczeniu kosztów utrzymania udawało się mu miesięcznie zaoszczędzić 5 tysięcy złotych. Z kolei żona wnioskodawcy E. K. (k. 264) dochód męża w okresie przed aresztowaniem oceniała na 6 tysięcy złotych miesięcznie. Sąd uznał, że obie podawane wielkości są zawyżone. Bowiem gdyby faktycznie dochód wnioskodawcy był tak wysoki, to przy rzeczywistej stosunkowo niewielkich kosztach utrzymania (rodzina mieszkała u matki E. K., wiele wydatków można było zaliczyć do kosztów uzyskania przychodów) wnioskodawca zgromadziłby znacznie większe oszczędności niż kwota 30.000,00 złotych. E. K. zresztą podała (k. 264), że miesięcznie udawało się zaoszczędzić jedynie 2-3 tysiące złotych. Zarazem w latach 2002-2004 jedynym większym wydatkiem był remont domu. W rezultacie po zestawieniu kwot deklarowanych przez wnioskodawcę i jego żonę z kosztami utrzymania oraz wielkością zgromadzonych oszczędności Sąd przyjął, że miesięczny dochód wnioskodawcy z prowadzonej działalności gospodarczej wynosił około 5.000,00 zł. Oznacza to, że przez 6 miesięcy tymczasowego aresztowania wnioskodawca utracił dochód w wysokości 30.000,00 złotych. Sąd zastosował *ius moderandi*, o którym mowa w art. 322 kpc: jeżeli w sprawie o naprawienie szkody, o dochody, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.

Sąd przyjął, że szkoda równa była kwocie utraconego dochodu – czyli nie pomniejszał jej o wydatki na utrzymanie wnioskodawcy i jego rodziny. Tym samym Sąd Okręgowy przyłączył się do poglądy wyrażonego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 29 grudnia 2015r. (II AKa 404/15, Lex nr 2039642), że nie można aprobować stanowiska, że skoro tymczasowo aresztowany w trakcie trwania środka zapobiegawczego pozostawał niejako na utrzymaniu państwa, to wysokość szkody automatycznie staje się mniejsza, bowiem sam tych kosztów nie ponosił. Należy stanowczo stwierdzić, że takie rozumowanie nie może zostać zaaprobowane w pierwszej kolejności z przyczyn aksjologicznych. Trudno bowiem, biorąc choćby pod uwagę elementarne poczucie sprawiedliwości, aby państwo, które choćby w przyśłowiomym majestacie prawa, pozbawiło swego obywatela wolności, do czego nie powinno dojść, tylko z tego powodu, że w trakcie jego trwania utrzymywało go, następnie domagało się pośrednio zwrotu związanych z tym kosztów poprzez pomniejszenie odszkodowania należnego za niesłuszne pozbawienie wolności.

Sąd dokonał waloryzacji przyznanego odszkodowania. Pełnomocnik wnioskodawcy jeszcze na etapie pierwszego rozpoznawania sprawy (k. 158) wnioskował o dokonanie waloryzacji, która miała obejmować całe wnioskowane odszkodowanie i jej miernikiem miała być różnica między wysokością płacy minimalnej w 2004 roku (wynosiła ona 824,00 zł) oraz w styczniu 2016 roku (wynosiła ona 1850,00 zł). Sąd Okręgowy uprzednio rozpoznając sprawę wniosek

ten uwzględnił co do zasady, ale nie metody waloryzacji – zastosował miernik odnoszący się do wysokości średniego wynagrodzenia za pracę.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy ponownie odniósł się do zagadnienia waloryzacji przyznanego odszkodowania. Klauzula waloryzacyjna znajduje się w art. 357¹ § 1 kc stanowiącym, że: jeżeli z powodu nadzwyczajnej zmiany stosunków spełnienie świadczenia byłoby połączone z nadmiernymi trudnościami albo groziłoby jednej ze stron rażąca stratą, czego strony nie przewidywały przy zawarciu umowy, sąd może po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współzycia społecznego, oznaczyć sposób wykonania zobowiązania, wysokość świadczenia lub nawet orzec o rozwiązaniu umowy. Regulację tę uzupełnia art. 358¹ § 3 kc stanowiący, iż w razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania, sąd może po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współzycia społecznego, zmienić wysokość lub sposób spełnienia świadczenia pieniężnego, chociażby były ustalone w orzeczeniu lub umowie.

Waloryzacja ma przeciwdziałać spadkowi wartości pieniądza w czasie na skutek procesów inflacyjnych. Sąd Okręgowy przyłącza się do poglądu prezentowanego przez Sąd Apelacyjny w Katowicach (wyrok z dnia 26.09.2014r., II AKa 266/14, Biul.SAKa 2014/4/13-14), iż wskaźnik inflacyjny jest obiektywny, powszechny i bardziej miarodajny w sprawach o odszkodowania niż kryterium wzrostu średniego wynagrodzenia. Bardzo trafnie do zagadnienia tego odniósł się Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 16 marca 2016r. (II AKa 53/16, Lex nr 2025523) pisząc, że metoda obliczenia należnej kwoty odszkodowania przy zastosowaniu wskaźnika inflacyjnego jest prawidłowa i słuszna. Dla określenia należnego wnioskodawcy odszkodowania konieczne jest nie tyle zachowanie proporcji dochodu osiąganego przez niego przed aresztowaniem i ówczesnego minimalnego wynagrodzenia, ale ustalenie, jak kwota pieniężna odpowiada realnej wartości dochodu utraconego przez niego w okresie tymczasowego aresztowania. Wartość ta nie jest jednak powiązana z minimalnym (ani też średnim) wynagrodzeniem, ale z zaistniałą od tego czasu zmianą wartości pieniądza.

W rezultacie Sąd – odwołując się do obwieszczeń Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego o wskaźniku cen towarów i usług konsumpcyjnych – ustalił, że stopa inflacji w poszczególnych latach wyniosła (gdzie poprzedni rok to 100):

- 2005 102,1
- 2006 101,0
- 2007 102,5
- 2008 104,2
- 2009 103,5
- 2010 102,6
- 2011 104,3
- 2012 103,7
- 2013 100,9
- 2014 100,0
- 2015 99,1
- 2016 99,4

Przemnożenie tych wielkości przez siebie (konstrukcja procentu składanego) pozwoliło na ustalenie, że inflacja pomiędzy 2004 i 2016 rokiem wyniosła 25,86%. O tyle spadła wartość pieniądza. Finalnie zwaloryzowane

odszkodowanie ustalono w wysokości 40.464,00 zł. Należało od niego odjąć kwotę przyznaną wyrokiem z dnia 31 maja 2016r. (już wypłaconą). Wynik tych operacji matematycznych doprowadził do przyznania wnioskodawcy dodatkowo kwoty 26.247,00 zł.

Sąd przyznał wnioskodawcy wskazaną kwotę wraz z odsetkami ustawowymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty. Odsetki od sumy pieniężnej stanowiącej odszkodowanie są w tym wypadku wynagrodzeniem za opóźnienie w zapłacie sumy pieniężnej, która jest już wymagalna. Dlatego należy uznać, że za czas do wydania przez sąd prawomocnego orzeczenia odsetki nie przysługują (postanowienie SN z dnia 29.04.1991r., V KRN 475/90, OSNKW 1991/10-12/52).

Nie jest przez Sąd kwestionowane, że żona wnioskodawcy w okresie jego tymczasowego aresztowania zaciągała pożyczki od osób trzecich. Były to pożyczki od członków rodziny w wysokości sięgającej łącznie 10.000,00 zł oraz pożyczka w kwocie 20.000,00 zaciągnięta u W. S.. Mimo to żadna z tych kwot nie mogła zostać zakwalifikowana jako element szkody. Ze zgromadzonych dowodów wynika, że żadna z pożyczek nie została zwrócona (k. 133-135). Co najistotniejsze roszczenie pożyczkodawców o ich zwrot uległo przedawnieniu. Dlatego aktualnie nie można przyjąć – stosując tzw. metodę dyferencyjną – że w majątku wnioskodawcy wzrosły pasywa i poniósł on z tego tytułu szkodę. Odnośnie pożyczki zaciągniętej od W. S. należało dodatkowo zauważyć, że co do kwoty była ona równa wkładowi wniesionemu do spółki przez wnioskodawcę. Z uwagi na treść art. 863 §§ 1-2 kc i art. 875 § 2 kc pożyczka ta nie mogła zostać zakwalifikowana jako zwrot R. K. (1) wniesionego przez niego wkładu (gdyż zwrot wkładu może nastąpić dopiero po rozwiązaniu spółki i spłacie wierzycieli). Ale w rzeczywistości taki charakter miało to przesunięcie finansowe, skoro po rozwiązaniu spółki nie doszło już do zwrotu wkładu. Tym samym było to przesunięcie między wspólnym majątkiem wspólników spółki cywilnej objętym wspólnością łączną a majątkiem R. K. (1), które nie spowodowało uszczerbku w tym ostatnim – nie powstała zatem szkoda. A istnienie szkody jest warunkiem sine qua non uwzględnienia wniosku o odszkodowanie.

Ostatnim elementem żądanego odszkodowania miała być kwota 200.000,00 zł jako przede wszystkim różnica między rynkową ceną metali / stopów i ceną, po jakiej zostały sprzedane te towary w okresie, kiedy R. K. (1) przebywał w areszcie i bezpośrednio po odzyskaniu przez niego wolności. Miała to również być rekompensata za to, że na skutek tymczasowego aresztowania wnioskodawcy wspólnicy zmuszeni byli zakończyć działalność gospodarczą.

Tymczasem w postępowaniu o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne tymczasowe aresztowanie znaczące są jedynie takie skutki, które pozostają w związku przyczynowym ze stosowaniem tymczasowego aresztowania, nie zaś wynikające z samego faktu prowadzenia postępowania karnego, bowiem w takim wymiarze zasadne może być dochodzenie roszczeń tylko w procesie cywilnym (wyrok SA w Szczecinie z dnia 21.11.2013r., II AKa 192/13, Lex nr 1409325). Pomiedzy niesłusznym zastosowaniem środków przymusu a powstałą szkodą musi zachodzić bezpośredni i adekwatny związek przyczynowy. Ma on miejsce tylko wówczas, gdy w grupie wszystkich przyczyn i skutków występują tylko takie, które normalnie powodują określone skutki. Nie wystarczy więc stwierdzenie istnienia związku jako takiego, czy jakiegokolwiek, ale chodzi o następstwa normalne wedle reguł ustalonych obiektywnie (wyrok SA w Warszawie z dnia 31.01.2014r., II AKa 2/14, Lex nr 1428240). Natomiast szkody majątkowe nie będące normalnym następstwem bezzasadnego pozbawienia wolności i nie będące jego bezpośrednią konsekwencją, nie mogą być dochodzone na zasadach określonych w rozdziale 58 kpk.

Wnioskodawca w żaden sposób nie wykazał tego, po jakich cenach został kupiony towar stanowiący stan magazynowy pod koniec października 2004 roku, ani po jakich cenach artykuły te zostały sprzedane. Dokumenty przedstawione wraz z wnioskiem (k. 18-68) dotyczą zakupu i sprzedaży towarów w 2003 i 2004 roku, jeszcze przed tymczasowym aresztowaniem R. K.. Co prawda stan magazynowy mógłby zostać odtworzony na podstawie dokumentów, które zostały zabezpieczone w październiku 2004 roku w siedzibie spółki oraz w biurze rachunkowym (i stanowią załączniki do akt IV K 144/08 – por. k. 219-221, 314-316, 823-829, 830-844 tych akt), ale nadal nie ma możliwości ustalenie kiedy i po jakich cenach towar ten został sprzedany. W. S. zeznał (k. 266), że nie wie, gdzie znajduje się dokumentacja księgowa i magazynowa z okresu, kiedy sam prowadził spółkę i z okresu, kiedy wnioskodawca powrócił do zajmowania się jej sprawami. Z kolei dane wynikające z deklaracji podatkowych w podatku dochodowym od osób fizycznych

oraz podatku od towarów i usług (k. 278-300, 312-328, 333-352) należało ocenić jako nieprzydatne dla czynienia ustaleń w tym zakresie. Dodatkowo informacje przekazywane do urzędu skarbowego były nierzetelne, gdyż wspólnicy ukrywali część dochodów. Z tego powodu bazowanie na nich nie pozwoliłoby na miarodajne ustalenie wysokości ewentualnej różnicy między ceną zakupu i ceną sprzedaży towarów. Sądowi znany jest pogląd Sądu Apelacyjnego w Warszawie (wyrok z dnia 29.12.2016r., II AKa 422/16, Lex nr 2193035), że sięgnięcie po rozwiązanie określone w art. 322 kpc możliwe, a nawet konieczne jest wówczas, gdyby dochodząc w postępowaniu karnym klasycznego roszczenia odszkodowawczego, wnioskodawca z tych, czy innych przyczyn (upływ czasu, utrata dokumentacji, itp.) miał trudności ze ścisłym udowodnieniem wysokości żądania. Jednocześnie art. 322 kpc nie służy zwolnieniu stron z ciężaru wykazywania okoliczności, z których wywodzą skutki prawne (tak ten sam Sąd w wyroku z dnia 19.11.2015r., I ACa 338/15, Lex nr 2067038). W rozpatrywanej sprawie R. K. ograniczył się wyłącznie do stwierdzenia, że różnica tych cen wyniosła 200.000,00 zł – tak określał wysokość szkody. Gdyby nawet tak było, odszkodowanie nie mogło sięgnąć tej wielkości. Otóż zgodnie z art. 867 § 1 zdanie pierwsze kc każdy wspólnik jest uprawniony do równego udziału w zyskach i w tym samym stosunku uczestniczy w stratach, bez względu na rodzaj i wartość wkładu. Dlatego udział R. K. (1) w stracie na skutek wymuszonej sprzedaży mógł wynieść co najwyżej 100.000,00 zł.

Gdyby nawet różnica między ceną zakupu i ceną sprzedaży towarów została wykazana, nie pociągnęłoby to za sobą skutku w postaci uwzględnienia wniosku o odszkodowanie w tym zakresie. W ocenie Sądu to, że W. S., a później wnioskodawca stanęli w obliczu konieczności wymuszonej sprzedaży stanu magazynowego nie pozostawało w adekwatnym związku przyczynowo-skutkowym z tymczasowym aresztowaniem R. K. (1)-go, lecz było następstwem samego faktu toczenia się postępowania karnego przeciwko wspólnikom spółki. Zgodzić się należało z opinią W. S. (k. 265), że rynek obrotu metalami kolorowymi jest dość hermetyczny i informacja o postawieniu wspólników spółki w stan podejrzenia szybko się rozeszła w środowisku. Dodatkowo informacje o tym postępowaniu były obecne w mediach. Zatem zerwanie współpracy przez kontrahentów miało swoje źródło nie w tymczasowym aresztowaniu wnioskodawcy, ale już w fakcie przedstawienia jemu i jego wspólnikowi zarzutów paserstwa, co stało się informacją szerzej znaną. Nie można było zgodzić się ze stanowiskiem W. S. (k. 265-266), że tymczasowe aresztowanie wnioskodawcy pociągnęło spółkę na dno. Oczywiście wobec podziału obowiązków między wspólnikami miało ono reperkusje związane np. z opóźnieniami w płatnościach (W. S. nie wiedział komu i ile zapłacić), ale nie to spowodowało odwrócenie się kontrahentów. Analizując przebieg postępowania w sprawie głównej należało zauważyć, że wnioskodawca (tak samo jego wspólnik) mijali się z prawdą twierdząc, że kontrahenci rozluźnili z nimi współpracę, a następnie jej zaprzestali na skutek przesłuchań. Z akt IV K 144/ 08 wynika, że w pierwszej kolejności analizowano zgromadzoną dokumentację pod kątem, czy dowody księgowe i magazynowe odzwierciedlają rzeczywiste transakcje (por. notatki na k. 399-408, 845-859 akt owej sprawy). Następnie od lutego 2005 roku przystąpiono do przesłuchiwania osób powiązanych w podmiotami, których dane były uwidocznione na tych dokumentach (por. przesłuchania wymienione na k. 355 akt niniejszej sprawy). Pośród tych osób nie było jednak przedstawicieli tak poważnych podmiotów, jak wzmiankowane przez wnioskodawcę (...) i huty. Były to podmioty o znacząco mniejszym znaczeniu na rynku, z których wiele – jak się ostatecznie okazało – nie miało relacji handlowych ze spółką wnioskodawcy. Przede wszystkim z uwagi na odstęp czasu nie sposób było przyjmować, że zakończenie działalności spółki w 2012 roku (a dwa lata wcześniej zawieszenie) pozostawało w adekwatnym związku przyczynowo-skutkowym z zatrzymaniem i tymczasowym aresztowaniem R. K. (1) w październiku 2004 roku. Z zeznań podatkowych (k. 279-300, pamiętając o zastrzeżeniu do rzetelności rozliczeń dokonywanych przez wspólników) wynika, że istotnie po 2004 roku powodzenie wspólnego przedsięwzięcia gospodarczego wspólników malało, ale wobec postawy kontrahentów obawiających się nawiązywania kontaktów handlowych z osobami podejrzanymi (później oskarżonymi) o poważne przestępstwo należało jeszcze raz podkreślić, że ten stan rzeczy miał swoje źródło w samym fakcie toczenia się postępowania karnego, co w środowisku podmiotów zajmujących się obrotem tym specyficznym asortymentem zostało nagłośnione z uwagi na jego hermetyczność, informacje prasowe, dopiero później czynności procesowe podejmowane przez funkcjonariuszy Policji. Innymi słowy: zdarzenia zakwalifikowane przez wnioskodawcę jako podstawa roszczenia zaistniałyby (i to w takim samym nasileniu), gdyby R. K. (1) nie został tymczasowo aresztowany. A skoro tak, wobec braku adekwatności związku wniosek o odszkodowanie w tej części nie mógł zostać uwzględniony.

W toku ponownego rozpoznawania sprawy pełnomocnik wnioskodawcy uczestniczył w rozprawach dnia 26 stycznia 2017r., dnia 31 stycznia 2017r., dnia 17 marca 2017r. oraz dnia 24 kwietnia 2017r. W mowie końcowej wniósł o przyznanie na rzecz wnioskodawcy zwrotu wydatków związanych z ustanowieniem pełnomocnika. Sąd przyznał od Skarbu Państwa na rzecz R. K. (1) kwotę 192,00 złotych z tego tytułu stosując art. 554 § 4 zdanie drugie kpk w zw. z art. 616 § 1 pkt 2 kpk oraz § 2 ust. 1-2, § 14 ust. 6 i § 16 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. z 2013r., poz. 461 ze zm.). Należało przyznać, że z uwagi na treść § 21 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015r., poz. 1800) podstawą wyliczenia powinny być przepisy § 11 ust. 6, § 15 ust. 1 i § 17 pkt 1 tego właśnie Rozporządzenia i zwrot winien zostać przyznany w kwocie 384,00 zł. Zaistniałe uchybienie Sąd skoryguje wydając postanowienie uzupełniające w trybie art. 626 § 2 kpk.

O kosztach sądowych Sąd orzekł na podstawie art. 554 § 4 kpk obciążając nimi Skarb Państwa.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w sentencji wyroku.

* * *

(...)(...)